

ISO/IEC 17024:2012 - ISO/IEC 17024:2026 Madde Bazlı Fark Analizi

Hazırlayan: Serhat SÖYLEMEZ

Tarih: Nisan 2026

Giriş ve Özet

ISO/IEC 17024:2026, 1 Nisan 2026 tarihinde yayımlanmıştır. Bu doküman, 2012 versiyonu ile 2026 versiyonu arasındaki tüm madde bazlı farkları içermektedir. Bu karşılaştırma, standardın sadece maddelerini değil, yaklaşım değişikliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

En Önemli Bulgular

- Standardın ruhu değişmiştir: Kısıtlama değil, sorumluluk gelmiştir.
- Katı kurallar (prescriptive) yerini performans bazlı (performance-based) yaklaşıma bırakmıştır.
- Metodolojik güçlendirme (fair, valid, reliable) en kritik değişimdir.
- Dijital dönüşüm (imza yerine dokümente edilmiş bilgi, uzaktan gözetim, veri koruma) standardın omurgasını oluşturmuştur.

Yapay zeka (AI) kurallı bir şekilde standarda girmiştir: Kullanmak zorunlu değildir ancak kullanılması durumunda doğrulama, insan gözetimi ve izleme zorunludur.

En Kritik Değişimler

Sıra	Değişim	Açıklama
1	Metodolojik güçlendirme	Artık sınav yapmak yetmez; sınavın adil (fair), geçerli (valid) ve güvenilir (reliable) olduğunu kanıtlamak gerekir. Psikometri ve ölçme bilimi devreye girer.
2	Risk yönetimi ve kuralların seçiminin kuruluşa bırakılması	Katı kurallar (eğitim sonrası 2 yıl bekleme, tarafsızlık için komite kurma, gizlilik için sözleşme imzalama zorunlulukları) kalkmış, yerine "risklerini yönet, etkinliğini kanıtlama" yaklaşımı gelmiştir.
3	Dokümante edilmiş bilgi ile dijital geçiş	Islak imza yerine "agreement" (anlaşma) ve "documented information" (dokümante edilmiş bilgi) esas getirilmiştir. Dijital belge ve log kayıtları yeterlidir.
4	Yapay zeka (AI) ve personel yetkinliği	Önemli ve yenilikçidir, ancak altyapı ve metodolojik güçlendirme olmadan anlamlı değildir. Personelin hem kendi görev ve sorumluluklarını hem de yapay zekayı yönetebilecek düzeyde yetkin olması gerekir.

Bölüm 3 – Terimler ve Tarifler

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
3.1	3.1 - Belgelendirme prosesi	"gözetim de içerebilir" eklendi, Not 1 eklendi, Ek B referansı eklendi. "Logolar/markalar ile ilgili gereklilik" çıkarıldı.	Gözetim (surveillance) bu standartta ilk kez bu tanımda kullanıldı.	Orta
3.2	3.2 - Belgelendirme programı	Tanım genişletildi: "personel belgelendirmeyi gerçekleştirmeye yönelik metodolojiyi tanımlayan kurallar" eklendi. Not kaldırıldı.	Belgelendirme programı tanımı artık sadece gereklilik değil, metodoloji de belirtecek şekilde genişletildi.	Yüksek
3.5	3.6 - Belge	"Belge" yerine "Onay/Tasdik" geldi. "veya imzalı" çıkarıldı. "kullanımı" yerine "yayınlanması" geldi. İmza, yetkilendirme ve mülkiyet gereklilikleri çıkarıldı. Formata ilişkin açıklama not olarak eklendi.	"Belge" tanımı temelden değişti. Bu tanım 2012'de "doküman" iken 2026'da "onay" olarak tanımlandı. Dijital dönüşümün temeli atıldı.	Yüksek

3.7	3.11 - Nitelik	"uygulanabilir olduğunda" ifadesi kaldırılmış; "ve", "veya" bağlacı ile değiştirilerek tanım esnetildi.	Eğitim, öğretim veya iş deneyiminden biri yeterli kabul edildi.	Orta
3.9	3.13 - Sınav	"mekanizma" çıkarıldı.	Sınav, bir "mekanizma" olmaktan çıktı.	Düşük
3.11	3.15 + 3.16 - Sınav gözetimi, Sınav gözetmeni	İki maddeye ayrıldı: Sınav gözetimi (yeni) + Sınav gözetmeni. Al ile gözetim not olarak eklendi.	Gözetim süreci tanımlandı. Al ile gözetim yapılabileceği de not olarak eklendi.	Yüksek
3.12	3.17 - Personel	Not genişletildi: "yükleniciler, harici kuruluşlar, adına hareket eden kişiler" eklendi	Personel kapsamı genişletildi. EFQM mantığına yaklaşıldı.	Orta
3.13	3.18 - Başvuru sahibi	Sadeleştirildi: "Belgelendirme sürecine kabul edilmek için" çıkarıldı	"Belgelendirme sürecine kabul" şartı kalktı.	Düşük
3.14	3.19 - Aday	Sadeleştirildi. ön koşullar Not'a taşındı. "Belgelendirme sürecine kabul edilen" çıkarıldı.	3.18 ve 3.19 daki değişim; 9.1 ve 9.2'nin yer değiştirmesinin yansıması.	Orta

3.15	3.21 - Tarafsızlık	Tanım genişletildi: "faaliyet, süreç ve sonuçlara ilişkin objektiflik".	Tarafsızlık daha geniş bir açıdan ele alındı.	Yüksek
3.16	3.22 - Adil olma (Fırsat eşitliği)	Kapsam: aday yerine aday, başvuru sahibi ve belgelendirilmiş kişi geldi. Ayrımcılık karşıtı yeni not eklendi.	Adillik kapsamı başvuru sahibi ve belgelendirilmiş kişiyi de kapsayacak şekilde genişletildi. Özel ihtiyaç grubuna ölçülü yaklaşım talep edildi.	Orta
3.21	3.28 - İlgili taraf	"etkilenen" yerine "çıkarı olan" geldi. Örnekler genişletildi. "veya belgelendirme programında yer alan" eklendi.	Paydaş tanımı "etkilenen"den "çıkarı olan"a dönüştü. EFQM mantığına yaklaşıldı.	Yüksek
3.22	3.29 - Gözetim (izleme)	"belgelendirme süresi" yerine "geçerli belgelendirme süresi" geldi	Dijital belgede süre uzatma imkanı getirildi.	Orta
-	3.5 - Belgelendirme kapsamı	YENİ TERİM: scope of certification. ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı.	Orta
-	3.7 - Belgelendirme kuruluşu	YENİ TERİM: certification body ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı. "Third-party" çıkarıldı.	Orta

-	3.8 - Belgelendirme markası	YENİ TERİM: certification mark ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı. "Protected" çıkarıldı.	Düşük
-	3.10 - Yetenek (Beceri)	YENİ TERİM: ability ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı.	Düşük
-	3.20 - Belgelendirilmiş kişi (Belge sahibi)	YENİ TERİM: certified person ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı, genişletildi: "continues to fulfil" eklendi.	Yüksek
-	3.23 - Önyargı	YENİ TERİM: bias ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı, sadeleştirildi.	Orta
-	3.30 - Yeniden belgelendirme	YENİ TERİM: recertification ISO/IEC TS 17027:2014'den alındı.	TS 17027'den alındı, genişletildi.	Yüksek
-	3.31 - Yapay zeka (YZ)	YENİ TERİM: artificial intelligence (AI) ISO/IEC 22989'dan uyarlandı.	Yapay zeka kaynaktır. İnsan gözetimi gerektirir.	Yüksek

Bölüm 4 – Genel Şartlar

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
4.2	4.2 - Belgelendirme kararına ilişkin sorumluluk	"yeniden geçerli kılma" eklendi	Askıya alınan belgelendirmenin yeniden aktif hale getirilmesi yetki ve sorumluluğu eklendi.	Orta
4.3.1	4.3.1 + 4.3.2 - Dokümantasyon + Üst yönetimin tarafsızlık taahhüdü	Yapısal ayrışma. "Belgelendirme faaliyetleri tarafsız bir şekilde yürütülecektir" ifadesi eklendi.	Üst yönetim taahhüdü ayrı ve güçlü bir madde olarak vurgulandı.	Orta
-	4.3.5 - YZ kullanımında tarafsızlık riskleri	YENİ MADDE: YZ kullanımında tarafsızlık risklerinin izlenmesi talep edildi.	YZ kullanan kuruluşların, tarafsızlık risklerini nasıl yönettiğini dokümante etmek ve göstermek zorunluluğu getirildi .	Yüksek
4.3.6	4.3.8 - Tehditleri sürekli izleme	"tanımla" yerine "izle" geldi. "Bununla birlikte..." cümlesi Not'a taşındı.	"İzleme" (yönetme) vurgusu yapıldı.	Orta

-	4.3.9 - Tarafsızlık tehditleri	YENİ MADDE: Tespit edilen tehditlerin etkisinin ortadan kaldırılması/minimize edilmesi	Tarafsızlık tehditleri için "ortadan kaldır veya minimize et" zorunluluğu.	Yüksek
4.3.7	4.3.10 - Çıkar çatışmalarının belirlenmesi	"tanımlama" ve "izleme" eklendi. "Tehdit" ifadesi "çıkar çatışması" olarak netleştirildi.	2012'de "tehdit" olarak adlandırılan riskler, 2026'da doğrudan "çıkar çatışması" olarak tanımlandı. Ayrıca "izleme" eylemi de sürece eklendi.	Orta
4.3.8	(2026'da yok) - Tarafsızlık komitesi kaldırıldı	"Dengeli katılım" ve "ilgili taraflar" zorunluluğu kaldırıldı.	Tarafsızlık yönetimi, dış bağımsız komite yerine doğrudan kuruluşa verildi.	Yüksek
4.4	4.4 - Finans ve yükümlülük	"Belgelendirme prosesi" yerine "Belgelendirme faaliyetleri" geldi	Ek (Annex B) uyumu.	Düşük

Bölüm 5 – Yapısal Şartlar

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
5.1.1	5.1.1 - Yönetim ve organizasyon yapısı	"faaliyetler" çıkarıldı	Tarafsızlık için faaliyetler değil, kuruluşun kendisi yapılandırılmalı vurgusu yapıldı.	Düşük
5.1.2	5.1.2 - Organizasyon yapısı	"tanımlanmalı" yerine "sorumluluğu belirlenmeli" geldi. "İşletim" maddesi çıkarıldı. "Yeniden geçerli kılma" eklendi.	Sorumlulukların "tanımlanması" yerine "belirlenmesi" gerektiği vurgulandı.	Orta
5.2	5.2 - Eğitim ve öğretim	Başlık ve alt maddeler içerisinde "eğitim" kavramına ek olarak "öğretim" kavramı eklendi.	Kısa süreli eğitime ek olarak uzun süreli ve müfredata dayalı öğretim de dikkate alındı.	Düşük
5.2.1	5.2.1 - Eğitim veya öğretim ön koşulu	"eğitim" yerine "eğitim veya öğretim" geldi. "Tanıma/onay" ifadesi çıkarıldı.	Kuruluşun eğitimi "onaylama" rolü kalktı.	Orta
5.2.2	5.2.2 - Eğitim veya öğretim bilgisi paylaşımı	"Bilgi sağlama zorunluluğu" çıkarıldı.	Eğitim kurumuna yönlendirme kuruluşun görevleri arasından çıkarıldı	Düşük

5.2.3

5.2.3 - Eğitim veya
öğretim kaynaklı
tehditler

"eğitim" yerine "eğitim veya öğretim" geldi.
"veya ilgili bir kuruluş" eklendi. (e) maddesi
temelden değişti: 2 yıl süre kalktı, yerine
"risk kontrolünü sağla" tanımı geldi.
Kontrolün sınav yapan ve sınav gözetmeni
için uygulanması şartı geldi.

Katı kural (2 yıl) kalktı,
performans bazlı yaklaşım
geldi.

Yüksek

Bölüm 6 – Kaynak Şartları

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
6.1.1	6.1.1 - Performans değerlendirme	"Belgelendirme prosesi" yerine "Belgelendirme faaliyetleri" geldi	Ek (Annex) B uyumu sağlandı.	Düşük
-	6.1.2 - Personelin tarafsızlığı	YENİ MADDE: "Belgelendirme faaliyetlerini etkileyecek tüm personel tarafsız davranmalıdır" ilkesi geldi.	Personelin tarafsızlığı vurgulandı.	Orta
6.1.2	6.1.3 - Yeterli sayıda personele erişim	"yeterli sayıda personel" yerine "yeterli sayıda yetkin personele erişim" geldi.	Personel (istihdam) vurgusu yerini "yetkin kişilere erişim" vurgusuna yapıldı.	Yüksek
6.1.3	6.1.4 - Personelin yetkinliğini yönetmek	"Yetkinlik şartlarını tanımla" yerine "Yetkinlik şartlarını yönet / sağla" geldi.	Yetkinlik yönetimi için süreç kurma zorunluluğu.	Orta
6.1.5	6.1.6 Personel kayıtları	"Personel kayıtları" yerine "Dokümante edilmiş bilgi" geldi. Not'da yer alan liste genişletildi.	Dijitalleşme sağlandı.	Orta

6.1.6	6.1.7 - Gizlilik ve Tarafsızlık taahhüdü	Personelin gizlilik kurallarına uyması talep edilmiştir. Ayrıca "Yasal" (legal) kelimesi daha güçlü vurgulanmıştır.	Yasal düzenlemelere öncelik vurgusu öne çıkmıştır.	Orta
6.1.7	6.1.8 - Çıkar çatışması beyanı kaydı	Gizlilik kapsamı genişletildi. "Doküman imzala" yerine "anlaşma beyanının kayıtlarını tut" geldi.	İmza zorunluluğu kalktı, anlaşma kaydı yeterli.	Orta
6.2	6.2 - Değerlendirme faaliyetlerinde bulunan personel	"Belgelendirme faaliyetlerinde bulunan personel" yerine "Değerlendirme faaliyetlerinde bulunan personel" geldi.	Gri alanlar temizlendi	Yüksek
6.2.1	6.2.1 - Değerlendirme faaliyetlerinde yer alan personel	"Potansiyel" ifadesi "potansiyel veya bilinen" olarak genişletildi. "aday" yerine "başvuru sahibi, aday veya belgelendirilmiş kişi" geldi.	Çıkar çatışması beyanı artık sadece "olabilecek" çatışmaları değil, "bilinen" çatışmaları da kapsamaktadır. Ayrıca beyan yükümlülüğü, belgelendirme sürecinin tüm paydaşlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.	Yüksek

6.2.2. 1 (d)	6.2.2.1 (d) - Sınav yapanlar için şartlar	Dil yeterliliği (fluent) şartı kalktı.	Sınav yapan kişinin sınav dilinde akıcı olması zorunluluğu kalktı. Yetkin olması talep edildi.	Yüksek
-	6.2.2.2 - Sınav esnasında tercüman kullanımı	YENİ MADDE: Tercüman/çevirmen prosedürü ayrı maddeye taşındı.	Dil yeterliliği şartı kalktı, ancak sınav esnasında tercüman kullanılıyorsa geçerlilik, güvenilirlik ve adillığın korunması talep edildi.	Orta
6.2.2. 2	6.2.2.3 - Güvenilirlik ve adil olma	"güvenilirlik" yerine "güvenilirlik ve adil olma" geldi. "Sonuçlar kanıtlarla desteklenmeli" ifadesi eklendi.	Sınav sonuçları kanıtlarla desteklenecek.	Orta
6.2.2. 3	6.2.2.4 - Çıkar çatışmalarının yönetimi	"potansiyel" yerine "potansiyel veya bilinen" geldi. "aday" yerine "aday veya belgelendirilmiş kişi" geldi	Çıkar çatışması kapsamı genişletildi.	Orta

6.2.3. 1	(2026'da yok) - Sınav gözetmeninin değerlendirme faaliyetleri başlığı altında yer alması	"Sorumluluk ve yeterliliklerin dokümanite edilmiş tanımı" bu bölümden kalktı.	Sorumluluk tanımlarda sınav gözetimi tanımına taşındı. Ayrıca bkz 5.2.3	Düşük
6.2.3. 2	6.2.3 - Diğer personelin çıkar çatışmalarının yönetimi	Örneklere "sınavlara yönelik içerik geliştiren kişiler" eklendi.	Sınav içeriği geliştiren kişiler de kapsama alındı.	Orta
-	6.5 - Yapay zekanın kaynak olarak kullanımı şartı	YENİ MADDE: AI kullanımı (6 madde)	AI kullanımında doğrulama, yönetim, izleme, insan gözetimi, bildirim ve onay zorunluluğu. ISO/IEC 42105 standardı referans gösterildi.	Yüksek

Bölüm 7 – Kayıtlara ve Bilgilere İlişkin Şartlar

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
7.1.2	7.1.2 - Gizlilik tehditleri	"Yetkisiz erişime karşı koruma zorunluluğu" geldi.	Yetkisiz erişime karşı koruma zorunluluğu geldi. Örneğin teknik servis, bakım ve temizlik hizmetlerinde refakat şartı buna örnek olabilir.	Orta
7.2.1	7.2.1 - Bir kişinin belgelendirme teyidi	"Doğrula ve" ifadesi çıkarıldı. "Yasanın ifşa edilmesini engellediği durumlar hariç" istisnası tamamen kaldırıldı.	Belgelendirme kuruluşu, bir kişinin geçerli bir belgeye sahip olup olmadığını sorgulandığında doğrulama yapma zorunluluğu olmaksızın bilgiyi sağlamalıdır.	Düşük
7.2.2 + 7.2.3	7.2.2 - Kamuya açık bilgi	İki madde tek maddede birleştirildi. Kamuya açık bilgiler genişletildi (a'dan g'ye).	Başvuru gereklilikleri, gözetim, yeniden belgelendirme bilgilerinin kamuya açık paylaşım şartı eklendi.	Yüksek

-	7.3.2 - Veri güvenliği politikaları	YENİ MADDE: Veri gizliliği ve veri güvenliği için politikalar talep edildi.	KVKK, GDPR ve benzeri düzenlemelere uyum talep edildi.	Yüksek
7.3.3	7.3.3 - Gizliliğin yönetimi	"elde edilen bilgi" yerine "elde edilen veya oluşturulan bilgi" geldi. "Kişisel bilgi (veri)" kavramı eklendi.	Bilgi yönetimi genişletildi.	Orta
7.3.4	7.3.4 - Gizli bilgilerin paylaşımının bildirilmesi	"Sözleşmesel düzenlemeler kapsamında" ifadesi eklendi.	Önden sözleşmede belirtilmesi durumunda sonradan bilgi vermeye gerek kalmadı.	Orta
-	7.3.6 - Gizlilik tehditleri	YENİ MADDE: Gizlilik tehditlerinin etkisinin ortadan kaldırılması/minimize edilmesi talep edildi..	"Risk" değil, "tehdit". Ortadan kaldır veya minimize et şartı getirildi. Ayrıca bkz. 4.3.9	Yüksek
7.4.1	7.4.1 - Güvenlik politikaları	"Belgelendirme prosesi" yerine "Belgelendirme faaliyetleri" geldi	Ek (Annex) B'ye uyum sağlandı.	Düşük

-	7.4.2 - Teknoloji kullanımı dahil etkinliği etkileyen güvenlik tehditleri	YENİ MADDE: Belgelendirme faaliyetlerinin etkinliğini etkileyen (teknoloji kullanımı dahil) güvenlik tehditlerinin ortadan kaldırılması/minimize edilmesi istendi.	"Risk" değil, "tehdit". mantığı burada da geçerli. Örneğin ortak kullanıma tabi yazıcıda sınav gereci unutulması riski mail ile şifresiz dosyada sınav gereci gönderim riski buna örnek olabilir.	Yüksek
7.4.2	7.4.3 - Sınav evraklarının güvenliği	"veya elleçleme" eklendi, "sınav yeri" yerine "sınav organizasyonu alanı" geldi.	Sınav materyallerinin elleçlenmesi (işlenmesi) de kapsama alındı. Örnek olarak fiziki taşıma, elden teslim, mail ile gönderim, sınavda elektronik kopya vb.	Orta

7.4.3	7.4.4 - Hileli sınav teşebbüslerinin engellenmesi	(b) maddesi temelden değişti: "tanımlı gözetmen" yerine "gözetimi yürüten gözetmen" + "ihtiyaç olmadıkça (aksi karşılanmadıkça) canlı gözetmen zorunluluğu" geldi.	(f) Sınav sonrası inceleme gibi diğer bent hükümlerini karşılamadığın sürece canlı gözetim zorunlu olacak. Tam tersi durumda, canlı gözetim sağlayamadığın taktirde kayıttan izleme zorunlu olacak da denebilir.	Yüksek
-	7.4.5 - Güvenlik tehditleri	YENİ MADDE: Sınav materyallerinin güvenliğine yönelik tehditlerin etkisinin ortadan kaldırılması/minimize edilmesi.	"Risk" değil, "tehdit". Ortadan kaldır veya minimize et şartı getirildi. Ayrıca bkz. 4.3.9	Yüksek

Bölüm 8 – Belgelendirme Programları

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
8.1	8.1 - belgelendirme programı tanımı	"personel (kişi) belgelendirmesi programı" tanımı eklendi	Diğer standartlarda yer alan programlarla karışmayı önlemek için bilinçli vurgu yapıldı.	Düşük
8.2	8.2 - Ön koşulların karşılanması	Yeni NOT 2: Ön koşullar başvuru anında veya belgelendirme kararından önce herhangi bir zamanda karşılanabilir.	Ön koşulların karşılanma zamanında esneklik. Örneğin kimlik fotokopisi sınav esnasında da alınabilir.	Yüksek
8.4 (a)	8.4 (a) - Belgelendirme programının geliştirilmesi ve gözden geçirilmesi	"uygun uzmanlar" yerine "konu uzmanları geldi"	"uygun" gibi yoruma açık kelimeler temizlendi.	Düşük

Bölüm 9 – Belgelendirme Prosesi Şartları

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
9.1 - 9.2	9.2 - 9.1 - Eski standarttaki sıralama değişti.	Sıralama değişti (2012: önce başvuru, sonra değerlendirme)	Önce değerlendirme süreçlerini kur, sonra başvuru al. Önden talep toplama denildi.	Yüksek
9.2.2	9.1.2 - Belgelendirme programında değişiklik olması	Not içerisine "veya gözetim" ifadesi eklendi.	Gözetim de bir seçim olarak eklendi.	Düşük
9.2.3	9.1.3 - Değerlendirmenin planlanması	"Belgelendirme programı gereklilikleri" yerine "Belgelendirme gereklilikleri" ifadesi gelmiştir.	Ek B'de de belirtildiği üzere ücret belgelendirme programı içerisinde yer almaz ama belgelendirmenin gerekliliğidir.	Düşük
9.2.4	9.1.4 - Adayları değerlendirme yöntemleri	"Adil ve geçerli" yerine "adil, geçerli ve güvenilir" geldi.	Metodolojik güçlendirme yapıldı.	Yüksek

9.2.5	9.1.5 - Değerlendirmede özel ihtiyaçların doğrulanması	"Özel ihtiyaçlar" yerine "spesifik ihtiyaçlar" geldi. Değerlendirmenin bütünlüğü yerine geçerliliği ve adilliğinin korunacağı belirtildi. "İhlal" yerine "tehlikeye atma" geldi.	Özel ihtiyaçların karşılmasında korunması gereken değer artık "bütünlük" değil, doğrudan "geçerlilik ve adillik" olarak tanımlandı.	Yüksek
9.2.7	9.1.7 - (Başvuruyu) Değerlendirmede tercüman kullanımı	YENİ MADDE: Tercüman/çevirmen kullanımında prosedür şartı getirildi.	Değerlendirme sırasında tercüman/çevirmen kullanımının geçerlilik, güvenilirlik ve adilliği etkilememesi için prosedür zorunluluğu. Başvuru alırken başvuru sözleşmesinin çevrilmesi gibi.	Orta
9.1.2	9.2.2 - Başvuru formu	"imza" yerine "beyan" geldi. Elektronik imza notu kaldırıldı.	İmza zorunluluğu kalktı. Beyana dayalı anlaşma yeterli sayıldı. Dijital onayın önü açıldı.	Yüksek
9.1.2 (e)	9.2.2 (e) - Özel ihtiyaçların bildirimini	"Özel ihtiyaçlar" yerine "spesifik ihtiyaçlar" geldi. (9.1.5 ile uyum). "His/her" kalktı. (cinsiyet nötr dil)	Özel ihtiyaç beyanı terminolojisi 9.1.5 ile uyumlu hale getirildi.	Düşük

9.3.1	9.3.1 - Sınavları metodolojik karşılaştırma	"sınavların karşılaştırılabilirliğine dair kanıtlar eşitliği, adil olmayı ve tutarlı sonuçlar sağlamak amacıyla erişilebilir olmalıdır." ifadesi eklendi.	Metodolojik güçlendirme yapıldı. Sonuçların karşılaştırılabilirliğinin kanıtı gerekli. Türkiye’de MYK iç doğrulama buna örnek gösterilebilir.	Yüksek
9.3.3	9.3.3 - Sınavların uygulanmasına ilişkin kriterler	"Koşullar için kriterler" ifadesi yerine "Koşullar ve kriterler" ifadesi geldi. Not’a "ağ özellikleri ve BT ekipmanları" eklendi.	Bu değişim sadece koşulların değil, aynı zamanda ölçülebilir kriterlerin de tanımlanması ve sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin 300 Lüx - 500 Lüx ışık, 15°C - 30°C sıcaklık, maks 75dB gürültü gibi 5 duyu ile ölçülebilir kriterler	Orta

9.3.4	9.3.4 - Sınav ekipmanı	"doğrulanmalı veya kalibre edilmeli" yerine "amaca uygun olmalı ve (amaca göre) kalibre edilmeli" kavramı geldi.	Amaca uygunluk (fit for purpose) eklendi. (Bence) Acaba sınav gerecinin ölçüm kabiliyeti kalibrasyonu gerektiriyor mu, sorusunu getirdi.	Orta
9.4.1	9.4.1 - Belgelendirme kararının verilmesi	"incelenmeli ve ..." faaliyeti eklendi.	Karar verici sorgulayacak, inceleyecek, gerekirse geri gönderecek denildi. Ölçüm hatasının takibini gerektirdi.	Yüksek
9.4.2	9.4.2 - Belgelendirme kararında dış kaynak kullanım yasağı	"dış kaynak kullanımı yapılmayacaktır" ifadesi eklendi.	Belgelendirme kararlarında kesinlikle dış kaynak kullanılamaz ifadesi burada da vurgulandı..	Yüksek

9.4.3	9.4.3 - Karar verme kriterleri	"Belgelendirme programı" ifadesi yerine "belgelendirme gereklilikleri geldi.	Talep edilen ücretin ödendiğine ait dair banka dekontunun kontrol edilmesi gerekliliği belgelendirme programı içerisinde yazmayabilir ancak belgelendirme şartı olabilir. Bkz. ek (Annex) B.	Düşük
9.4.5	9.4.5 - Karar vericinin yetkinliği	"bilgi ve beceri yerine" yerine "yetkinlik (bilgi ve beceriyi kullanabilme becerisi)" geldi.	Yetkinlik (bilgi + beceri + uygulama becerisi) talep edildi. Ayrıca bkz 9.4.1	Yüksek
9.4.7	9.4.7 - Belge	"yazılı evrak" yerine "doküman" geldi. "veya imzalı" ifadesi çıkarıldı.	Dijital belgenin önü açıldı. İmza zorunluluğu kalktı.	Yüksek
9.4.8 (c)	9.4.8 (c) - Belge içeriği (c)	Bendi içerisine "kuruluş iletişim bilgileri" ifadesi eklendi	Belgenin kaybolması durumunda kuruluşa iadesi talep edilebilir. Adli yada idari bir konuya dahil olması durumunda kuruluşun bilgilendirilmesi talep edilebilir.	Düşük

9.5.3 - 9.5.4	9.5.3 - 9.5.4 - Belgenin askıya alınması yada geri çekilmesi	"bağlayıcı anlaşmalar" yerine "yasal olarak bağlayıcı anlaşmalar" ifadesi geldi.	Yasal olarak bağlayıcı anlaşma, mahkemede dava delili olabilir.	Yüksek
9.6.5	9.6.4 - Yeniden belgelendirme kriterleri	Yeni NOTE 1 eklendi: "Mesleki gelişim (professional development)" tanımlandı. NOTE 2: "Fiziksel kapasite (physical capability)" örneklendirildi. "Physical skills" →"physical abilities" olarak değiştirildi.	Mesleki gelişim kavramı ilk kez tanımlandı. Fiziksel kapasite kontrolü, "sağlık ve kondisyon ölçümü" olarak yorumlanabilir.	Orta
9.6.5	9.6.5 - Yeniden belgelendirme şartları	YENİ NOTE: "Öz beyan (özgeçmiş, cv vb.) ile tarafsız değerlendirme yapılamaz" denildi.	Kendi beyanı yetmez, objektif kanıt şart denildi.	Yüksek
9.7.2	9.7.2 - Belge kullanım sözleşmesi	"imza ve onay" yerine "(sadece) onay" geldi. 7.1.3'deki bildirim yükümlülüğü (g) bendine eklendi.	İmza şartı kalktı. 7.1.3'teki bildirim yükümlülüğü buraya taşındı. Ayrıca bkz 9.2.2	Orta

7.1.3	9.7.2.g - Belgelendirme şartlarını taşıyamamanın bildirimini	Kamuya açık bilgi bölümünde yer alan bildirim yükümlülüğü maddesi belge kullanım sözleşmesine taşındı.	Mevcut uygulama metne geçti.	Düşük
9.8.1(a)	9.8.1(a) - İtirazların ele alınması	"önceki, benzer itirazları dikkate alarak" ifadesi çıkarıldı.	Her itiraz bağımsız değerlendirilir ilkesi geldi.	Yüksek
9.9	9.9 - Şikayetler	Şikayet alt başlıkları yeniden düzenlendi. "doğrulama" yerine "kanıtlanmış" geldi. "buna göre yanıt ver" yerine "çöz" geldi. ISO CASCO ailesi tarafından şikayet yönetimi pasif bir evrak işi değil aktif bir kalite iyileştirme aracı olarak konumlandırıldı.	Delil odaklı + çözüm odaklı şikayet yönetimi talep edildi. Bir sonraki değişimde Şikayetin haricinde "Görüş ve Öneri" takibinin de gelmesi öngörülmektedir.	Yüksek

9.9.10	9.9.8 - Şikayete konu olmayan kişiler tarafından değerlendirme	"Karar" yerine "çözüm" ifadesi geldi. "(Şikayetin çözümü sürecinde farklı kişilerce değerlendirme için) kaynaklar izin vermiyorsa, alternatif yaklaşım tarafsızlığı bozulmamalıdır." denildi.	Eğer kuruluştta yeterli bağımsız personel yoksa (örneğin tüm çalışanlar şikayet konusu olmuşsa), dışarıdan bağımsız bir uzman görevlendirilebilir veya farklı bir yöntem kullanılabilir. Ancak bu alternatif yaklaşım tarafsızlığı bozmamalıdır.	Yüksek
--------	--	---	--	--------

Bölüm 10 – Yönetim Sistemi Şartları

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
10.1.2	10.1.2 - Yönetim sistemi	Yönetim sistemi gereklilikleri ayrı maddelerle listelendi.	Riskler ve Fırsatların yönetimi eklendi.	Yüksek
10.1.3	10.1.3 - Yönetim sistemi şartları - genel	"Seçenek A / Seçenek B" ayrımı kalktı. ISO 9001 artık bir seçenek değil, referans.	ISO 9001 zorunluluğu yok. 17024 tek başına yeterli denildi.	Yüksek
10.2.1	10.2.2 - Üst yönetimin destek taahhüdü	Yapısal ayrışma yapıldı. Üst yönetim taahhüdü ayrı bir madde olarak güçlendirildi. "sürdürme/yaşatma" eklendi.	Üst yönetimin taahhüdü ve sorumlulukları ayrı maddelere bölünerek güçlendirildi. Bkz. 4.3	Yüksek
10.2.1	10.2.3 - Yönetim Temsilcisi	Yönetim temsilcisi ayrı bir madde oldu. "Politikalar ve hedefler" tutarlı hale getirildi.	Bu, standardın "liderlik" kavramına verdiği önemi göstermektedir. (HLS uyumu).	Yüksek

10.2.5	10.3 - Yönetimin gözden geçirmesi girdileri	"Önleyici faaliyetler" yerine "riskleri ve fırsatları ele almaya yönelik eylemler" geldi. "Gözden geçirme prosedürleri oluşturun" kalktı.	Önleyici faaliyet (preventive action) kavramı kalktı. Dokümante etmek zorunda değilsin ama etmede fayda var.	Yüksek
10.2.5.1	10.3.1 - Yönetimin gözden geçirmesi (YGG) uygulama periyodu	Prosedür kurma zorunluluğu kalktı. "en az 12 ayda 1 ifadesi" yerine "en az yılda 1 (yıllık)" ifadesi geldi.	Yönetimin gözden geçirme sıklığının yılda en az 1 kez yapılması talep edildi. Faaliyetin takvimde sadece yıl atlaması yeterli görülmektedir. Prosedür kurma zorunluluğu kalktı.	Orta
10.2.6	10.4 - İç tetkikler	"yürütmek için prosedürler oluşturmak" yerine "yürütmek" geldi.	Prosedür kurma zorunluluğu kalktı.	Yüksek
10.2.6.3	10.4.3 - İç tetkik uygulama periyodu	"en az 12 ayda 1 ifadesi" yerine "en az yılda 1 (yıllık)" ifadesi geldi.	İç tetkik sıklığının yılda en az 1 kez yapılması talep edildi. Ayrıca bkz. 10.3.1	Düşük

10.2.7	10.5 - Düzeltici faaliyetler	Düzeltici faaliyete "veya başka yerde meydana gelmesi" ifadesi eklendi.	Yayılm/kaplam analizi (containment/impact analysis) standarda girdi.	Yüksek
10.2.8	YOK	"Önleyici faaliyetler" maddesi tamamen kaldırıldı.		-
-	10.6 - Riskler ve fırsatlara yönelik faaliyetler	YENİ MADDE: Riskler ve fırsatlara yönelik faaliyetler maddesi geldi.	Formal risk yönetimi standardı (31000 ve 31010) zorunlu değil, ancak riskleri yönetmelisin.	Yüksek
10.2.2, 10.2.3, 10.2.4	10.7 - Dokümante edilmiş bilgi	Üç madde (dokümanların kontrolü, kayıtların kontrolü ve dış kaynaklı dokümanlar) tek başlık altında toplandı. "Okunabilir kalmasının" ve "Dış kaynaklı" ifadeleri çıkarıldı. "Benzersiz kimlik" eklendi.	Dijital dönüşüm uyumu sağlandı.	Orta

Ekler

2012	2026 Madde No	Değişim	Yorum / Tespit	Etki
Ek A	Ek A.1.4 - ISO CASCO PROC33'ün prensipleri	"geçerli" yerine "adil, geçerli ve güvenilir" ifadeleri eklendi.	Metodolojik güçlendirmenin temel dayanağı.	Yüksek
YOK	Ek B	YENİ (görsel süreç şeması) Belgelendirme Prosesi ve belgelendirme aktiviteleri ilişkisi şema ile netleşti.	Kavram karmaşasına son verildi.	Yüksek
Kaynaklar	Kaynaklar	ISO/IEC 42105, ISO 31000 ve IEC 31010 standartları eklendi.	AI ve risk yönetimi için referans standartlar.	Orta

Sonuç ve Değerlendirme

Eski (2012)	Yeni (2026)
Katı kurallar (prescriptive)	Performans bazlı (performance-based)
"Bana prosedürünü göster"	"Bana etkinliğini kanıtla"
İmza zorunlu	Yetkilendirme ve dokümente edilmiş bilgi yeterli
Personel (istihdam)	Yetkin kişilere erişim (dış kaynak dahil)
Sınav yap	Sınavın savunulabilir olduğunu kanıtla
Risk yönetimi	Tehditleri ortadan kaldır/minimize et
AI yok	AI kurallı ve kontrollü

Bu değişime hazır olan kuruluşlar, yeni dönemde bir adım önde olacaktır. Standardın ruhunu anlamak, sadece maddelerini okumaktan geçmez; süreçleri sorgulamak, riskleri yönetmek ve etkinliği kanıtlamak artık bir zorunluluktur.